

JAN KOCHANOWSKI

**Pieśń IV (W twardej
kamiennej wieży i za
troistemi...)**

JAN KOCHANOWSKI

PIEŚNI, KSIĘGI WTÓRE

*Pieśń IV*¹²

W twardej kamiennej wieży i za troistem
Drzwiami siedząc Danae nieprzełomionemi,
Pod strażą nieuspionych spartańskich złajników³,
Mogła wiecznie nie uznać⁴ nocnych wszeteczników,

By była z Akryzego Wenus nie szydziła,
Stróża zamkniętej panny; bo ta obaczyła⁵,
Że Jowisz, w upominku złotym utajony,
Miał mieć bezpieczny przystęp i gmach otworzony⁶.

Złoto śródkiem janczarów zbrojnych pójdzie snadnie⁷,
A przez twardą opokę gwałtowniej przepadnie⁸
Niżli raz piorunowy: upadł nieszczęśliwy
Dom proroka greckiego⁹, prze zysk niecnotliwy

Z gruntu wykorzeniony; przebił bramy twarde
Zacnych miast Macedończyk¹⁰ i podkopał¹¹ harde
Tyranny datkiem; datkom hetmani hołdują,
Którzy daleko świetnym nawom rozkazują.

Wielkich pieniędzy wielka troska naszladuje¹²;
A im człowiek w pokładzie¹³ swoim więcej czuje,
Tym jeszcze więcej pragnie; słusznie moje oko
I nigdy przedtym, i dziś nie zmierza wysoko.

¹Ks. 1, Pieśń IV — pieśń jest parafrazą ody Horacego (Carmina III 16) noszącej tytuł *Ad C. Maecenatem (Do C. Mecenas)*. [przypis redakcyjny]

²W przypisach gwiazdką oznaczono wyrazy, które są używane do dziś, ale których znaczenie w *Pieśniach* jest odmienne od znaczenia obecnego. [przypis edytorski]

³*nieuspionych (...) złajników* — sfory nie dających się uspić psów; por. *złaja* (starop.): *sfora*. [przypis redakcyjny]

⁴*wiecznie nie uznać* — nigdy nie poznać. [przypis redakcyjny]

⁵*obaczyć* — tu: przewidzieć. [przypis redakcyjny]

⁶*W twardej kamiennej wieży (...) gmach otworzony* — Danae została zamknięta w wieży przez swego ojca Akryjsosa („Akryzego”), pragnącego uchronić jej cnotę; Jowisz dostał się jednak do niej w postaci złotego deszczu, w wyniku czego została matką Perseusza. [przypis redakcyjny]

⁷*Złoto śródkiem janczarów zbrojnych pójdzie snadnie* — złoto zwojuje nawet zbrojnych żołnierzy. [przypis redakcyjny]

⁸*przepadnie* — tu: przeniknie. [przypis redakcyjny]

⁹*prorok grecki* — tu: chodzi o Amfiarosa, króla Argos, który wybrał się na wyprawę przeciw Tebom, choć jako prorok wiedział, że znajdzie tam śmierć; schowanego w kryjówce zdradziła żona przekupiona złotym naszyjnikiem. [przypis redakcyjny]

¹⁰Macedończyk — wg popularnej anegdoty Filip Macedoński mawiał, że nie ma muru tak wysokiego, by nie przeskoczył go osioł objuczony złotem. [przypis redakcyjny]

¹¹*podkopać* — tu: doprowadzić do upadku. [przypis redakcyjny]

¹²*Wielkich pieniędzy (...) naszladuje* — idzie za wielkimi pieniędzmi. [przypis redakcyjny]

¹³*pokład* (daw.) — skarbiec. [przypis redakcyjny]

Im sobie człowiek więcej pomierny¹⁴ ujmuje,
Tym mu więcej od Boga z łaski przystępuje¹⁵;
Nic nie mając, z tymi, co nic nie chcą, przestaję,
A buntów dobrowolnie bogatych sie kaję¹⁶.

Pan znaczniejszy, gdy państwem¹⁷ wzgardzę, niżbych wszystkie
Żóławskie¹⁸ urodzaje i gdańskie pożytki
W jednym szpichlerzu zamknął, a sam, siedząc w cieniu¹⁹,
Nie mógł się chleba najeść, nędznik w dobrym mieniu²⁰.

Zdrój przezroczystej wody, lasu średnia miara
I zasiewku mojego niepochybna wiara²¹
Rządzący płodnej Afryki, szerokowładnemu,
Nie da się znać, że w szczęściu przerównana jemu.

Acz mi miodu podolskie pasieki nie dają
Ani w mym lochu wina seremskie²² stawają,
Ani bogate stada owiec niezliczonych
Strzygą²³ odrosłą trawę po górach zielonych;

Przedsię nazbyt ubóstwa nie znać w domu moim,
A by mi więcej trzeba, ufam w Bogu swoim;
Ale gdy niepotrzebne chciwości odprawię²⁴,
Lepiej daleko płatu sobie tym poprawię²⁵,

Niżbych bogate pola węgierskie z porządnym²⁶
Państwem weneckim złączył. Ludziom wielożadnym
Wielą i nie dostawa; niech przyjmuje z dzięką,
Komu ścisłą²⁷, co dosyć, Bóg udzielił ręką.

¹⁴pomierny (daw.) — skromny. [przypis redakcyjny]

¹⁵przystępować* (daw.) — przybywać. [przypis redakcyjny]

¹⁶A buntów dobrowolnie bogatych sie kaję — wystrzegam się związków z bogatymi. [przypis redakcyjny]

¹⁷państwo — tu: status wielkiego pana. [przypis redakcyjny]

¹⁸żóławski (daw.; dziś popr.: żuławski) — pochodzący z urodzajnych Żuław koło Gdańska. [przypis redakcyjny]

¹⁹siedząc w cieniu — żyjąc na uboczu. [przypis redakcyjny]

²⁰nędznik w dobrym mieniu — biedak wśród bogactwa. [przypis redakcyjny]

²¹zasiewku (...) niepochybna wiara — pewna wiara w to, co wyrosnie po zasianiu. [przypis redakcyjny]

²²seremskie — ze Sremu na Węgrzech. [przypis redakcyjny]

²³strzyc — tu: skubać. [przypis redakcyjny]

²⁴odprawić — tu: odpędzić. [przypis redakcyjny]

²⁵płatu (...) poprawię — zwiększę dochody; por. współcz.: płacić, płatność. [przypis redakcyjny]

²⁶porządny (daw.) — sprawnie rządzony. [przypis redakcyjny]

²⁷ścisły (daw.) — oszczędny. [przypis redakcyjny]

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z *Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur*.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na *Licencji Wolnej Sztuki 1.3*. Fundacja Nowoczesna Polska zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w *Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur*. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/piesni-ksiegi-wtore-piesn-iv>

Tekst opracowany na podstawie: *Pieśni Jana Kochanowskiego księgi dwoje*, Drukarnia Łazarzowa, Kraków, 1586

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Bibliotekę Narodową z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów BN.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła, Olga Sutkowska, Piotr Wilczek.

Okładka na podstawie: 229/365 Beauty on the steets, rennes.i@Flickr, CC BY 2.0

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Nowoczesna Polska – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przeznacz 1% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Nowoczesna Polska, KRS 0000070056.

Dołącz do *Towarzystwa Przyjaciół Wolnych Lektur* i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przeznacz darowiznę na konto: [szczegóły na stronie Fundacji](#).